

Παραγωγική ανασυγκρότηση ή οικονομία των αναγκών;

του Βασίλη Χαρισίου-Καλλιαντόπουλου

Το άρθρο αυτό δεν επιδιώκει να βρει την απάντηση στο ερώτημα τι παράγει η Ελλάδα, το οποίο πολύ συχνά τίθεται στο δημόσιο πολιτικό διάλογο σχεδόν από την αρχή της κρίσης. Το ερώτημα τι παράγει η Ελλάδα είναι μάλλον εξαρχής ένα λάθος ερώτημα που τίθεται από τους κυρίαρχους ώστε να ιχνηλατήσει λάθος απαντήσεις ή καλύτερα να «κατασκευάσει» απαντήσεις που σε πρώτη φάση είναι αχρειαστές. Ένα ερώτημα το οποίο αρκετές φορές προκαλεί αμηχανία στην αριστερά, μία αμηχανία την οποία η αριστερά επιδιώκει να διαχειριστεί μέσω της εξαγγελίας του τύπου «η Ελλάδα χρειάζεται ένα σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης».

Τι σημαίνει όμως παραγωγική ανασυγκρότηση; Πρώτον, σημαίνει ότι αποδεχόμαστε το κυρίαρχο επιχείρημα ότι δεν παράγουμε τίποτα. Όμως στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό πολλά είναι αυτά που παράγονται, τόσο υλικά αγαθά όσο επίσης και πολλές υπηρεσίες. Μαγνήσιο, αλουμίνιο, βωξίτης, σμηκτίτες, νικέλιο, λάδι, κρόκο (κοζάνης), σπαράγγια, βαμβάκι, τυροκομικά προϊόντα, τουρισμός, ναυτιλία είναι μερικά από τα οποία η Ελλάδα παράγει και εξάγει, όντας πολλά από αυτά σε εξέχουσες θέσεις στον διεθνή καταμερισμό. Είναι δεδομένο ότι σε αυτήν την χώρα παράγουμε. Το πρόβλημα από αυτήν την άποψη δεν είναι το ότι δεν παράγουμε τίποτα αλλά το πως κατανέμονται τα αποτελέσματα από αυτήν την παραγωγή, με βάση ποιες προτεραιότητες και για ποιες ανάγκες αλλά και με ποιες σχέσεις στο εσωτερικό της παραγωγικής διαδικασίας.

Ο όρος παραγωγική ανασυγκρότηση επιδιώκει να είναι μια καλή απάντηση όμως σε αυτόν «ελοχεύουν» πολλοί κινδύνοι παρερμηνείας και χάραξης ενός πολιτικού σχεδίου που δεν θα απαντά στις ανάγκες οικοδόμησης ενός άλλου υποδείγματος παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης. Ενός υποδείγματος που θέλει να απαντήσει στην κάλυψη των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναγκών και όχι στην κάλυψη του ερωτήματος τι παράγει η Ελλάδα ή καλύτερα στο ότι «δεν παράγουμε τίποτα ως χώρα».

Για να γίνουμε περισσότερο κατανοητοί αρκεί να πούμε ότι ο όρος παραγωγική ανασυγκρότηση μπορεί να εμπεριέχει την εξόρυξη χρυσού, την συνέχιση –ίσως και ένταση- της εξαγωγής λιθάνθρακα, περιλαμβάνει μεγάλες βιομηχανίες, εικονίζει και προέρχεται από την ανάγκη αύξησης των παραγωγικών δυνάμεων. Κάτω από αυτήν την λογική η «ανα»-συγκρότηση νοηματοδοτείται ως εκλογικευμένη επιστροφή στο παλιό καθεστώς εκμετάλλευσης, ως μια «ορθολογική» ανασύνταξη του συστήματος αυτήν την φορά στολισμένη με διάφορες αυταπάτες περί βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης, ανθρώπινου καπιταλισμού κοκ.

Για την αριστερά του 21ου αιώνα όμως η «αύξηση των παραγωγικών δυνάμεων» ή διαφορετικά η παραγωγική ανασυγκρότηση δεν είναι μια στρατηγική που απαντά ορθά (δηλαδή προς τον συμφέρον των εργαζόμενων τάξεων) ούτε προς το σχέδιο ενός υποδείγματος «καλής» ρύθμισης του καπιταλισμού, ούτε προς το σχέδιο ιχνηλάτησης για τον σοσιαλισμό του 21ου αιώνα.

Για αυτό η έννοια της παραγωγικής ανασυγκρότησης έχει νόημα μονάχα αν μέσα από το περιεχόμενο του όρου περιγράφεται η κατεύθυνση της οικονομίας στην οποία στοχεύουμε.

Ενός υποδείγματος οικονομίας δηλαδή, που πρωταρχικά θα απαντάει στις βασικές κοινωνικές ανάγκες των υποτελών τάξεων στην Ελλάδα του 2014. Στην Ελλάδα που έχει υποστεί ένα πρόγραμμα ακραίας υποτίμησης της εργασίας και όπου οι βασικές κοινωνικές ανάγκες (παιδεία, υγεία, ασφάλιση, μισθός) έχουν τεθεί στο περιθώριο.

Η οικονομία των αναγκών θέτει εξ αρχής διαφορετικές κοινωνικές συμμαχίες από αυτές που θέτει η «παραγωγική ανασυγκρότηση». Μας εισάγει σε ένα σχέδιο διαφορετικής παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης του παραγόμενου πλούτου, όπου ο συνεργατισμός, η αποκεντρωμένη παραγωγή, η αποεμπορευματοποίηση βασικών κοινωνικών αγαθών, ο οικολογικός και παραγωγικός μετασχηματισμός εμπεριέχονται ορθά μέσα σε αυτήν.

Σήμερα όμως η οικοδόμηση ενός άλλου υποδείγματος οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης έχει μια απαραίτητη προϋπόθεση. Είναι αυτή της αναδιανομής του πλούτου, των φυσικών πόρων και των εξουσιών.

Μια αντίστροφη διαδικασία από αυτήν που υπηρετεί η πολιτική των αλληπάλληλων μνημονίων η οποία ήρθε για να ενισχύσει την οικονομική ολιγαρχία, να της δώσει περισσότερη κερδοφορία και περισσότερη εξουσία. Για τον λόγο αυτό απαιτείται σήμερα η αντιστροφή αυτής της διαδικασίας. Ένα νέο μνημόνιο που τώρα πια θα στοχεύει στους πλούσιους, μια «αναγκαστική συμφωνία» η οποία θα χτυπάει «το κέρδος» αντί να απαξιώνει συνεχώς την αξία της εργατικής δύναμης. Αυτή πρέπει να είναι η αρχή και με οδοδείκτη την οικονομία των αναγκών να προχωρήσουμε.